

11 MAY 2017

Shiraz, Iran

ارزیابی تهدیدات امنیتی جمهوری اسلامی ایران در شهرستان جلفا

علی ابوالخانی^۱

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیای سیاسی، دانشگاه خوارزمی تهران، aabolkhani@gmailcom

چکیده

اهمیت شناخت تهدیدات امنیتی به علت ارتباط دوطرفه اجزا تقسیمات با کلیت سیستم و تأثیرگذاری و تأثیرپذیری دوسویه آن غیرقابل چشم‌پوشی است. مناطق مرزی کشور به لحاظ موقعیت خاص جغرافیایی، سیاسی و امنیتی از شرایط حساسی برخوردار بوده و نیاز مند بررسی تهدیدات موجود می باشد. پژوهش حاضر با هدف بررسی تهدیدات امنیتی شهرستان جلفا و تأثیر آن بر امنیت ملی انجام شده است. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی است. جامعه آماری متخصصین و افراد فعال در زمینه نظامی و سیاسی می باشند که بنا بر هدف پژوهش به شیوه گلوله برفی انتخاب و مورد بررسی قرار گرفته اند. جمع اوری اطلاعات بصورت کتابخانه و میدانی از طریق مصاحبه و از روش تحلیل کیفی استفاده شده است یافته های پژوهش نشان می دهد که در محدوده مورد مطالعه بیشترین تهدیدات در بخش تهدیدات سیاسی و نظامی - امنیتی همجواری با سایر کشورها و مرزی بودن می باشد. در بخش تهدیدات فرهنگی نیز عوامل داخلی نظیر ضعف ساختارها و نهادهای فرهنگی، عوامل خارجی نظیر فعالیت های رسانه ای - ماهواره ای کشورهای همجوار می باشد.

واژه های کلیدی

امنیت، تهدیدات امنیتی، جمهوری اسلامی ایران، جلفا

مقدمه

از دغدغه های مشترک کشورها که همواره دولت ها را وادار به تهیه سازوکار های دفاعی می کنند بحث امنیت ملی و داشتن نگرانی از تهدیدات امنیتی است {۱} (پیشگاهی فر واحمدی دهکا، ۱۳۸۹، ۲). تاریخ شاهد این ادعاست که انسان در طول زمان برای به دست آوردن امنیتی پایدار به راهکارها و شیوه های مختلفی متوسل شده است {۲} (اعظمی و همکاران، ۱۳۹۱، ۲). تهدیدات در هریک از بخش های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و ... در صورت ناآگاهی، برای امنیت، بحران زا خواهد بود. شناسایی تهدیدات امنیتی و خنثی سازی عوامل ایجاد کننده آن، قبل از بهم پیوستگی و رشد غیرقابل کنترل آنها، هزینه های کمتری برای سیستم های مسئول خواهد داشت. لذا از این منظر؛ برای فهم و مدیریت آن ها نیاز به بررسی عمیق تاریخی وجود دارد {۳} (بوزان وهمکاران، ۱۳۹۲: ۱۲). مدیریت درست و منطقی امنیت در جامعه منوط به ایجاد نظم و ثبات درونی در کنار نظم سیاسی همدلی و مشارکت مردمی و

افزایش اعتماد به نهادهای اجتماعی، گروه های سیاسی و ساختار اداره کشور است. حفره های دولت مهمترین تهدیدات ایران هستند و عواملی نظیر واگرایی عملکردی ناشی از مسائل قومی - مذهبی و مناطق محروم از توسعه بیشتر در مناطق مرزی مشهود است {پیشگاهی فر واحمدی دهکا، ۱۳۸۹، ۱}.

شهرستان جلفا به عنوان یکی از شهرهای مرزی شمال ایران به دلیل همجواری با منطقه قفقاز و کشورهای جمهوری آذربایجان، خودمختار نخجوان و جمهوری ارمنستان در تعامل گسترده با کشورهای این حوزه می باشد و از استعدادهای بالقوه و بالفعل بحران زایی امنیتی برخوردار است. بنابراین در پژوهش حاضر سعی شده به تهدیدات بالقوه و بالفعل امنیتی شهرستان جلفا در ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی و اقتصادی و... پرداخته شود و نوع و منشا تهدیدات مشخص گردد.

مبانی نظری

تأمین امنیت مرزها، همواره یکی از موضوعات مهم کاربردی در جغرافیای سیاسی می باشد که نه تنها با گذشت زمان از اهمیت آن کم نشده بلکه معیارها و مسائل جدیدی نیز به آن اضافه گردیده است {۴} (اسدی فرد، ۱۳۹۴، ۴۴). ملاک ها و معیارهای متفاوتی برای تعریف تهدیدات و تعیین مرزهای امنیت وجود دارد که می توان سطوح آن را از مقطع فردی تا جمعی و ملی (ملت) و نیز در سطوح جغرافیایی از محلی تا ملی (کشور) و بین المللی مشاهده کرد. برخی از صاحب نظران این معیارهای ناامنی را عبارت از هرگونه تجاوز به حق حاکمیت دولت ها در اداره امور داخلی و خارجی آنها، دانسته اند. نظریات کلاسیک امنیت را صرفاً از بعد نظامی مدنظر داشته اند. نگرش های نوین، ابعادی نظیر اقتصاد، اجتماع و فرهنگ و سیاست را مورد توجه قرار داده و منجر به ظهور مکاتب جدید امنیتی شدند {۵} (گروه مطالعات امنیت، ۱۳۸۷: ۱۶۴). با تغییر نگرش های امنیتی از حالت نظامی به انسانی طبیعتاً بسیاری از عملکردهای مولفه های وابسته نیز دچار تحول گردیده و معیارها و مسائل جدیدی جهت مقابله با این تهدیدات مطرح شده است. در حقیقت آنچه امروزه همه در باره ان متفق القول هستند این است که داشتن مرزهای مطمئن و امن در اجرای سیاست حسن همجواری و اعمال حاکمیت دولت در هر کشوری نقش کلیدی و هدایت کننده داشته و از کاربرد وسیعی برخوردار می باشد و پیچیدگی مسائل مرزی در عصر کنونی ضرورت توجه به ابعاد گوناگون آن را خصوصاً از بعد